

HESLÁR KULTUROLOGICKÉHO POJMOSLOVIA

Interkultúrna komunikácia

z angl. *intercultural communication*. Vedecká disciplína, ktorá skúma súvislosti medzi jazykom a kultúrou, interakcie medzi ľuďmi a/alebo skupinami s rôznym kultúrnym pozadím, a teda i spôsob vnímania a chápania sveta v rôznych etnických, rasových, či náboženských spoločnostiach. Jej cieľom je zefektívniť komunikáciu medzi osobami alebo skupinami. Interkultúrna komunikácia sa zameriava na zvyšovanie interkultúrneho povedomia a zdôrazňuje vnímanie v dvojitej perspektíve, čím sa metodicky približuje k prekonávaniu kultúrnych rozdielov. Táto komunikácia je determinovaná špecifickosťami jazykov, kultúr, mentalít a hodnotových systémov komunikujúcich partnerov.

Impulzom pre vznik interkultúrnej komunikácie ako vednej disciplíny v šesťdesiatych rokoch 20. storočia boli problémy existujúce v severoamerickom kontexte (USA, Kanada) spôsobené imigráciou a potrebou formovania multikultúrnej spoločnosti. Definovať tento pojem pritom nie je vôbec jednoduché, keďže existuje obrovské množstvo rôznorodých definičných okruhov, ktoré interpretujú interkulturalitu a interkultúrnú komunikáciu podľa svojich potrieb (napr. interkultúrna komunikácia v ekonomickej sfére, interkultúrna pedagogika, interkultúrna filozofia, interkultúrne orientovaná a kultúrne porovnávacia psychológia apod.)

Východiskom pri skúmaní interkultúrnej komunikácie by mali byť najmä tri súvisiace pojmy: kultúra, komunikácia a interkulturalita. Pojem interkulturalita vychádza podľa W. Welscha (1995) z tradičnej predstavy o kultúrach ako akýchsi ostrovoch, striktne limitovaných a oddelených entitách, ktoré sa môžu navzájom ignorovať, podceňovať, bojovať proti sebe alebo naopak, snažiť sa porozumieť si, vymieňať si vzájomné hodnoty, modely a spôsoby správania. Koncept interkulturality hľadá spôsob koexistencie týchto odlišných kultúr a spôsob komunikácie medzi nimi. Intenzívnejšie kultúrne kontakty podľa tohto modelu prispievajú k vzájomnému poznávaniu a znižujú pravdepodobnosť konfliktov. To je úloha v aktuálnej fáze svetovej globalizácie a najmä v súčasnej spájajúcej sa multikultúrnej Európy veľmi naliehavá. V dôsledku toho sa medzi výrazmi používanými v sociálnej komunikácii čoraz častejšie pertraktuje adjektívum multikultúrny ako reakcia na rozmanitosť spoločnosti, pohyb osôb a pohyb kultúrnych hodnôt. Prakticky permanentne dochádza ku kontaktom s príslušníkmi iných národov, etník, kultúr, a to ako k stykom priamym alebo sprostredkovaným. Preto sa na procesy globalizácie a každodennej interkultúrnej komunikácie v medzinárodných, politických, kultúrnych, hospodárskych, diplomatických a iných oblastiach neustále upriamuje pozornosť.

Tento typ komunikácie presahujúci hranice domovského štátu, prináša okrem množstva pozitív akými sú napr. kultúrne obohacovanie, spoznávanie cudzích kultúr, vzdelávanie, demokratizácia, spolupráca, sloboda prejavu aj negatívne javy – ako napr. konflikty a nedorozumenia, ktoré môžu viesť k deštruktívnemu vyvrcholeniu vo forme vojenských a teroristických útokov.

V kontexte interkultúrnej komunikácie sú za najvšeobecnejšiu úroveň kultúrnych rozdielov ovplyvňujúce ľudské správanie považované napr. tieto kontrastné dimenzie (G. Hofsteede): miera kolektivismu (kolektivismus je typický pre spoločnosti, v ktorých sú jedinci od narodenia silne integrovaní do súdržných sociálnych skupín; pre individualistické kultúry je príznačný akcent na jednotlivca, jeho nezávislosť, slobodu a zodpovednosť); prevaha maskulínnych alebo femínnych hodnôt (v maskulínej spoločnosti sú sociálne roly mužov a žien jasne odlišené, vo femínej spoločnosti sa tieto roly prekrývajú; veľká alebo malá snaha vyhnúť sa riziku a neistote (ide o mieru, v akej sa členovia inštitúcií a organizácií v danej spoločnosti cítia byť ohrození neistými, neznámymi a nevypočítateľnými situáciami a pod.)

Pri každom kontakte s príslušníkmi iných etník je preto nesmierne dôležité vedieť spolu navzájom komunikovať. V dôsledku toho je pre moderné vedné odbory nevyhnutné zaoberať sa otázkami interkulturality, interkultúrnej komunikácie, vzájomného porozumenia, interkultúrnych kompetencií, interkultúrneho vzdelávania a interkultúrnej výchovy.

Cieľom interkultúrnej komunikácie by tak malo byť hľadanie to, ľudí spája bez toho, aby sa pritom ignorovali alebo naopak zdôrazňovali rozdiely medzi nimi.

Literatúra a zdroje

- GAŽOVÁ, V.: Úvod do kulturológie. In *ACTA CULTUROLOGICA* zväzok č. 17. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2009, 107 s. ISBN 80-7121-315-4.
- GAŽOVÁ, V.: Kultúrne kompetencie pre 21. Storočie. In *Európa – interkultúrny priestor*. Bratislava : Katedra kulturológie FF UK, 2010, s. 92-104. ISBN 978-80-7121-327-7.
- GAŽOVÁ, V.: *Globálna kultúra, globálna identita?* In *Kultúra v premenách globalizácie*. Nitra : Katedra kulturológie, FF UKF, 2012, s. 114-131. ISBN 978-80-558-0093-6.
- JAKLOVÁ, A.: Komunikace, interkulturní. In Malina J. a kol. *Antropologický slovník (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno : Cerm, 2009, s. 1956-1959. ISBN 978-80-7204-560-0.
- JAKUBOVSKÁ, K.: *Od multikultúrnosti a internacionalizácie k revitalizácii tradícií*. Boskovice : Albert, 2017, 155 s. ISBN 978-80-7326-275-4.
- KUDLAČÁKOVÁ, V.: *Vybrané kapitoly z kultúrnej diplomacie*. Nitra : Katedra kulturológie FF UKF, 2015, 136 s. ISBN 978-80-558-0785-0.
- PRŮCHA, J.: *Interkulturní komunikace*. Praha : Grada Publishing, 2010, 200 s. ISBN 978-80-247-3069-1
- PRŮCHA, J.: *Interkulturní psychologie : sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Praha : Portál, 2007, 224 s. ISBN 978-80-7367-280-5.
- RAKŠÁNYIOVÁ, J.: *Kultúra – interkulturalita – preklad*. In *Kultúra – priestor interdisciplinárneho myslenia*. Nitra : FF UKF, 2005, s. 91-98. ISBN 80-8050-834-8.

Mgr. Erika Moravčíková, PhD.
Katedra kulturológie FF UKF v Nitre